

nieuw honderdtal betrekkelijk opvallend in de nieuwe *Adagia*-editie van 1515 en sloeg zo aan, dat er in april 1517 een afzonderlijke uitgave van verscheen, buiten Erasmus om verzorgd en van aantekeningen voorzien door zijn vertrouwde vriend Beatus Rhenanus, die als 'editor' voor Frobenius werkte. Hij had dit initiatief genomen om concurrerende drukkers voor te zijn.⁵³⁾

Eerder al had Erasmus in het *Enchiridion* en de *Lof der Zotheid* het *Sileni*-thema aangeroerd. In het *Enchiridion* zag hij de Heilige Schrift in zijn totaliteit als silenische metafoor en in de *Lof* liet hij de Dwaasheid zeggen dat alle menselijke aangelegenheden evenals de *Sileni Alcibiadis* 'twee maar al te verschillende aangezichten bezitten'. Het is zaak de illusie niet te verstoren, want juist de vermomming, de versiering, boeit.⁵⁴⁾ Het is misschien wel aardig te constateren dat juist dit een van de principes is geweest die de schrijver Hotze de Roos in zijn *Kameleon*-boeken heeft uitgewerkt: de schrijver 'zwoer bij *De Lof der Zotheid*', zoals een recente studie over deze uiterst populaire jeugdboeken ons leert.⁵⁵⁾

Uitgaande van de persoon van Socrates zelf komt Erasmus in het *Adagium* tot de herhaaldelijk met andere voorbeelden ondersteunde stelling dat alles anders is dan *prima vista* lijkt. Zo was het afzichtelijke uiterlijk van Socrates op geen enkele wijze een weerspiegeling van de zuivere schoonheid van zijn innerlijke wezen. Was Christus niet de meest buitengewone *silenus*? En de profeten, en Johannes de Doper, en de apostelen, en Martinus van Tours? In de mens is het meest goddelijke en onsterfelijke onzichtbaar. Maar de *sileni*-metafoor werkte ook andersom: wat zich het meest in uiterlijk voordoet, beantwoordt het minst aan de werkelijke bedoeling. Wie de zaken goed bekijkt, 'zal zien dat niemand verder van de ware wijsheid is verwijderd dan die lieden met hun hoge titels, hun geleerde baretten, schitterende gordels en met juwelen bezette ringen die pretenderen de absolute wijsheid in pacht te hebben'.⁵⁶⁾

Doel van Erasmus' betoog is en blijft de oproep tot zuiver christelijk geloof, wars van alle uiterlijk vertoon, maar gericht op de ware bedoelingen van het evangelie: het navolgen van het voorbeeld van Christus die de apostelen wapende met het zwaard van de geest. In de passage over Christus als *silenus* geeft Erasmus heel geserreerd de essentie van wat hem als gelovige bewoog.⁵⁷⁾ De kerk heeft de taak de gelovigen die weg te wijzen. Bisschoppen van de kerk behoren dan ook niet beladen te zijn met aardse goederen, waardoor zij in vuile en vulgaire zaken verwickeld raken en